

va - nj more, ali pa naj perst v gerlo vtakne, de bo bljuvati začel in si urno urno želodec spraznil. Potem naj se mu da grenjke soli (Bittersalz) 2 ali 3 lote v vodi razstoplejene, z belakam in pa laškim oljem zmešane. Če je človek omočičen, naj se mu na glavo pokladajo rute v merzli vodi pomočene.

Dr. Bl.

Letašnja letina na Koroškem.

V Teržaškim listu „Ljoid“ beremo dopis iz Celovca, ki nam popiše Celovski somenj sv. Uršule, zraven tega pa tudi letašnja letina na Koroškem takole oznani: Kar štacunarsko blago vtiče, je sv. Uršule somenj čedalje slabši, zavoljo živinske in žitne kupčije pa je še vunder zlo obrajan. Žitni pridelk je bil letas na Koroškem sploh dober, vunder je cena poskočila; srednja cena vagana pšenice je bila 4 gold. 36—40 kr., režji 4 gold. 4—6 kr., ječmena 2 gold. 40—46 kr., ovsa 1 gold. 24—28 kr. v srebri. — Cena konj in goved je srednja ostala; vôle so okoli 17 gold. cent prodajali, koštrune pa le po 3 krajc. in pol funt.

Vsi poljski pridelki so se poredama na Koroškem letas dobro obnêšli; še krompir ni toliko gnjil, kakor v družih deželah. Kar je gnjilobe bilo, je bila večidel le na zlo pognojenih njivah; na tacih je pa tudi tisti krompir gnjil, ki je bil iz semena izrejen. — Nar bolj ste se turšica in ajda obnesle; na neki grajšini (Mageregg) *) blizo Celovca je ajda osem in dvajsetno zerno dala. — Grof Dietrichstein je perdelal v svojim nogradi na Hollenburški grajšini več ko 5 štartinov práv pohvaljeniga vina. — 27. dan Kozoperska je imela Koroška kmetijska družba svoj veliki letni zbor; pri ti priliki je bila tudi razstava sadja napravljena. Koroška dežela ima veliko žlahtniga sadja in povsod se po kmetih vidi vertov z obilnimi, večidel žlahtnimi drevesi zasajenih. Kmetijski družbi gré čast in hvala, de se za razširjanje koristne sadjoreje močno poganja, in z veseljem vidimo, de njeni udje križama po deželi žlahtne cepiče darijo, domačo sadjorejo čedalje bolj povzdigniti. Nar bolj pa slovi sadjoreja v Taranski dolini, ktera je velikimu vertu enaka, polna lepiga in koristniga sadja, in kjer toliko dobriga jabelčniga mošta napravijo, de je kaj. — Od jesenskih povodinj ni Koroška dežela letas skorej nič škode terpela.

Izgled, posnemanja vreden.

Na Krajskim polji, med Cirčičami in Oklim je med bolj redko hosto veliko — pravijo na tavžente — hrastovih drevesc zasajenih, tako lepó in še semtertje z kolmi podpertih, kakor se per sadnih drevesih ravna. V teh straneh sploh za hosto in les skerbé; kedaj so cele boršte sejali, zdaj tudi mlado drevje sadé, de bi pred kaj dosegli. — Ali bi ne bilo spodobno, od vsaciga, kteri drevo poseka, tirjati, namesti njega dva — tudi desét in več — po potrebi zasaditi. P. H.

Semenj v Šoštanji in perdelki tega kraja.

Poslednji semenj v Šoštanji o sv. Mihelu je veliko ljudi vkupej zbral in kupci ga večidel hvalijo. Živine

*) Práv ljubo bi nam bilo, ako bi nam hotel kak verli koroški Slovenec slovenske imena koroških krajev naznanje dati, kakor jih je gosp. Freyer za krajnsko deželo oznani, za ktero delo smo mu mi gotovo nar bolj hvaležni, kér nam je tolikanjkrat potreba slovenskih imén vediti. Taka se nam tudi godí s Štajarskimi kraji. Práv práv zlo bi nam tedej vstregel, kdor bi nam blagovolil tak imeník sestaviti in ga nam za vsakdanjo rabo poslati. Če tedaj dosihmal namesti slovenskih imén dostikrat nemške rabimo — nam nihče ne more za zlo vzeti, kér nismo. — vsigavedni.

Vredništvo.

so dosti nagnali, sosebno lepih žrebét; to pride odtod, kér milostljivo deželno vladarstvo nam vsako léto zale žrebce v brejatev v našo dolino pošilja. Kadar bomo tudi z lepimi biki preskerbljeni, se bomo gotovo tudi z lepo govédino hvalili. Nar viši cena par volov je bila 167 gold. Kerčmarjem je poleg starine tudi novo sladko vino pivce zlo vabilo, in neki mož je clo kravo zapil. Med tem namreč, ko se v kerčmi z poličkam raduje, se pertépe prešern kradun in odpeljá kravo, ki je več zvedeti ni.

Kér so se od več krajev ljudje na semnji snidili, sim popraševal, kako so se kaj letašnji poljski pridelki v unajnih krajih obnêšli? Okolj in okolj, kjer niso toča in ihe razsajale, so s pridelki, razun korúna, zadovoljni; kraja pa ni zvedeti, kjer bi ne bilo clo nič korúnove gnjilobe. Kdor ga je zgodaj kopati dal, se mu je večidel v kleti spridil, nekterim pa že na njivi se popolnoma skvasil, sosebno takim, ki so ga v publici ali pa v močni ilovki vsajeniga imeli. Nek kmetovavec je korún še le na letašno režišo posadil. Lepo se zelení, visoko zel požene, pa prej, ko se sad zaléze, zel osuhni in v celi njivi ni korúna ne korúnčka najti.

Večidel rastljin ljubi predno léto pognojeno zemljiše, tako tudi korún; vunder ni upati, de bi po ti poti, če v negnojeno zemljo korún sadimo, ga čisto gnjilobe obvarvali. Imel sim ga to leto tudi na dveh negnojenih njivicah, kjer je lanjsko leto bela repa bila; ena ima ilovnato, druga pa pešeno zemljo. Na prvi ga nisim toliko pridelal, kolikor posadil, kér se je, sosebno debeliši, pred kopo že skvasil; na drugi pa ga je bilo obilniši, malo nagnjitiga. Od take skušnje pričuje tudi kmetočavec, ki je imel na požari vsajen korún.

Upanje imamo, de ta nadloga nas je le to leto obiskala, kér se je gnjiloba tudi drugih grudastih korenin, mesnatih perdelkov, sadja, zelja i. t. d. poprijela; in de v prihodnje se zopet korún uterdil bo. Tudi prikazni pretečenih let naše upanje podpirajo. Menili smo, de nas kebri, gosence in mravlini pregnali bodo; mnoge zanke so jim bile pripravljene; pa čes se spremeni, in merčesi zginejo, kakor bi jih slana bila pobrila. Lanjsko léto so po muhah popraševali; letas jih je že sv. Urban, ménim, na vse kraje dosti nagnal.

Čes pride in stvar perrine,
Čes odide in stvar odrine.

Musy.

Vithalmov leseni tlak v Ljubljani.

Vithalmov leseni tlak (flašter) na Dunajski cesti v Ljubljani, ki ga je v leti 1844 za poskušnjo naredil, se tako dobro obnaša, de je — po oznanili Ljubljanskiga ilirskiga lista — mestna gosposka sklenila, večidel mesta s takim tlakam pokriti. Nar poprej bo gosp. Vithalm po raznih krajih mesta 3000 štirjakov (Quadratklaster) z imenovanim tlakam pokril in pred igrališam to delo začel. Vithalmov leseni tlak obstojí iz hrastovih okroglih količev, ki so z nekim posebnim strojem premočeni, de ne trohnijo in ne gnjijó. Vsak hrast, ki ga kmetovavec za prodajo ali za domačo rabo poseka, ima veliko tanjših ali debelših vej, ki na več kosov prežagane, dajo brez vsiga obdelovanja za tlak pripravnih količev dovolj, ktere bo odsihmal Vithalm kupoval in tako kmetovavcam priložnost dal, vse take hrastove veje dobro prodati, ktere jim sicer niso veliko dobička vergle.

Še nekaj k posebnosti letašnjiga vremena.

Pervi dan Grudna je v Ljubljani in bojé tudi drugod prvi sneg padel. To sicer ni nič posebniga; de se je pa drugi dan potem okoli polnoči hudo bliskalo in gromelo in v Tomačovem poleg Ljubljane v neki

kozole trešilo, ki je bil k sreči pri Graški družbi zavarvan, — kaj taciga se pa vunder le poredkama sliši.

Oglas

milostljiviga Ljubljanskiga kneza in škofa
zastran Alojzjevša.

(Dalje.)

Pripomočki, ktere pri duhovšini škofije išem, so tedej dvojni, in sicer:

1. Pripomočki za ustavljenje in pomnoženje stanovitniga premoženja. — Ti doneski se bodo, koj ko jih bomo sprejeli, na kako hišo, kako zemljiše i. t. d. naložili in po postavah zavarvali, ali pa se bodo cesarske obligacije za-nje kupile, in na mladenšnico tako prepisale, de le obrest (čimž), ki vsako leto od njih pride, se bo na preskerbljenje rejencov v semeniši obernila. Takošni doneski se dajo sicer le od bolj premožnih mašnikov perčakovati, kteri so že delj časa v duhovskim pastirstvu ali v kaki drugi duhovni službi bili, in ki so si že kaj perhraniti mogli; tedej tudi ne more biti moj namen, za tega voljo tako nabiranje vsako leto po tehantijah vpeljevati, temuč se mora veliko več na prosto voljo slehernimu dati, svoj donesik, kadar se mu koli zdi, ali na ravnost na škofijo, ali po tehantii z naznanjenjem svoje volje poslati, od kodar se mu bo nasproti sprejetva poslaniga denarja spričala.

2. Vsakoletni pripomočki, za vsakdanje preskerbljenje rejencov v semeniši. — Kér stanovitno premoženje mladenšnice le polagama in čez daljši čas z zgorej imenovanimi doneski, z zalogami (štiftengami), poslednjimi volitvami i. t. d. tako visoko zamore zrasti, de bi se samo iz njegovih obrest izrejenci preživeti, in drugi potroški te naprave izplačevati mogli, bi bilo práv, de bi duhovni te škofije za oskerbljenje izrejencov po svoji mōči vsako leto posebej prstovoljne doneske dajali, kér bi potem takim mogoče bilo, že prihodnje leta več mladenčev v mladenšnico vzeti, ne pa tako dolgo čakati, dokler ne bo stanovitno premoženje zadosti vsakoletnih obrest dajalo. Združena moč zamore veliko storiti, in pripomočki od veliko strani nabrani, če ravno od posamesnih v malim znesku dani, zrastejo vunder k tako veliki zalogi, de bo moč, več mladenčev v mladenšnico jemati.

V ti misli tedej, de vsa duhovšina te škofije in tudj manj premožna množica zmed nje časti in veselja — pripomočnica te naprave biti — si ne bo dala vzeti, pošljem s tem pismam opomin na vse duhovnike, de bi vsakoletne doneske dajali, kakor so v neki drugi škofii že tudi v navadi, in gospod-tehantam priporočim, de naj med duhovnimi pastirji svoje tehantije dvakrat v leti, in sicer mesca Maligatravna in pa Kozoperska doneske za škofijsko mladenšnico nabirajo, ali si jih na tehantijo poslati velevajo, in tako spravljene sklade s svojim lastnim doneskam in z natanjčnim spiskam vred vsako leto dvakrat, to je na koncu rečenih mescov Maligatravna in Kozoperska v škofijo pošljejo, kjer bodo nasproti spričevanje prejetiga zneska dobili; vunder je pa vsacimu duhovnimu pastirju, kakor tudi slehernimu drugimu mašniku ali dobrotniku na voljo dano, svoj polletni ali celoletni sklad na ravnost v škofijsko pisarnico, ali tudi meni poslati.

V polnim zaupanji na dober izid te nabere, sim mladenšnico ravno zdaj z 22 izrejenci odperl, in pokazalo se bo, ali bo toliko vsakoletnih doneskov vkupej prišlo in ali bo duhovšina s toliko veseljem to napravo podpirala, de bomo v stani, po popolnoma izdelanim pohištvu že prihodnje leto več kot 22 mladenčev v prid škofije v mladenšnico vzeti. Pri ti priliki se ne morem uderžati, celi škofijski duhovšini na znanje dati, de so Njih ces. kralj. apost. Veličastvo naš presvitli Cesar, s

sklepam od 21. Sušca tega leta, takošno osnovo škofijske mladenšnice za Ljubljansko škofijo z milostljivim dopadajenjem sprejeli, in ji svoje dovoljenje dodeliti blagovolili.

Berž ko bom tedej iz izteka nabér, in iz vdeleževanja škofijske duhovšine za osnovo in stanovitno ohranitev te naprave prepričanje dosegel, de škofijska mladenšnica se zamore uterjena spoznati in na gotov obstanik šteti, bom vse storil, kar je po postavah treba za zagotovljenje take naprave, de se bo celo pohišstvo perpisalo v gosposkinih bukvah škofijski mladenšnici, de bo moj donesek z 20000 goldinarji zagotovljen; ravno tako bojo tudi dokazani in zagotovljeni vsi od družih dobrotnikov prejeti pripomočki; razglasil bom takrat tudi iména vsih vstanovnikov in posebnih dobrotnikov, ako bi ti ne hotli naravnost zamolčani ostati, in na znanje bom dal tudi dolžnost od vstanovnikov mladenšnici kaj naloženih. Po vsim tem bom vstavnovno pismo podložil visokimu poterjenju Njih Veličanstva, našiga premilostljiviga Cesarja, h čimur sim z zgorej imenovanim prečastnim sklepam že tudi milostljivo dovoljenje prejel.

Izrejenci te naprave naj bodo posebnimu varstvu s. Alojzija Goncaškiga in s. Frančiška Salezija perporočeni. — Sveti Alojzi naj jim bo izgled za čas njih mladosti, in s. Frančišk izgled za njih prihodnji mašnikov poklic, in po imenu prvič imenovaniga svetnika naj se ta naprava imenuje Alojzijeviše (zborniše s. Alojzija, Collegium Aloysianum).

De bo pa škofijska duhovšina, ktero s tem pismam za pripomočke k Alojzjevišu povabim, tudi vredbo poznála, ktero po besedah s. Tridentinskiga zbora in z ozíram na enako že tudi drugej obstoječo napravo, ti mladenšnici dati mislim, bom v sledečim popisu bolj natanjko razložil napravo te duhovne blagorejne, ki je namenjena ubogim učencam Ljubljanske škofije.

(Dalje sledí.)

Kako je kaj v Ameriki z razširjenjem katoljske vére?

Odgovor na to vprašanje nam dajo bukve, ki od Leopoldinskiga društva na svitlo dajane, stan katoljske cerkve v Ameriki práv veselo popišejo. Pridigarji katoljske vére in njih naprave v severni Ameriki podpirati, se je v našim cesarstvu v leti 1829 društvo začelo, Leopoldinsko društvo imenovano, kí od leta do leta več podpornikov dobiva, de se od leta do leta luč katoljske cerkve po Ameriki bolj razširja. V začetku imenovaniga društva je bilo le 9 škofij — zdej jih je pa že 21. Noter do konca lanjskiga leta je avstrijska Leopoldinska družba 687,213 goldinarjev v Ameriko poslala, s kterimi je po potrebi duhovske mladenšnice napravila, potrebne cerkve sozidala, misijonarje podpirala, ubogim soseskam milodare delila i. t. d. Po poplačanih vsih stroških ji je letas še 43,306 gold. in 46 krajc. v denarjih, 13,174 gold. 19 krajc. in pol pa v obligacijah ostalo. — Naj nebeški Oče ohrani dobrotnike, ki podpirajo imenovano milo društvo, de se luč katoljske vére in omikanje človeštva vedno bolj razširja!

Od Drave. *)

Prijatlam Slovenšine na znanje damo, de lanjskiga leta so učenci latinskih šol v Marburgu sklenili, tudi

*) Častitljivi pisatelj, ki so nam tudi eno Golobovih pesem za pokušnjo poslali, nam ne bojo za zlo vzeli, de je pričioji sostavk po neprevidnosti delj časa zastal. Odhod na Dunaj nam je marsikako reč zmešal, kakor tudi to, de nismo odgovora dali, de nimamo nobeniga iztisa pastirskiga lista milostljiviga kneza in škofa Antona Martina odveč.